

Beāte Sannija Aploka
Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija
12.klase
Pedagoģe Gunita Smiltāne

Mana atbildība nākamo paaudžu priekšā

Personu var dēvēt par atbildīgu tikai tad, ja tai ir bijusi izvēle un rīcības brīvība. Piespraust sarkanbaltsarkano lentīti vai nē? Himnas laikā stāvēt un klusēt vai tomēr dziedāt? Tas atspoguļojas arī vēsturiski nozīmīgos mirkļos, piemēram, 1990.gada 4.maijā, kad deputātiem tika dota izvēle uzņemties atbildību - balsot par Latvijas neatkarības atjaunošanu vai nē. 1991.gada janvārī Latvijas tauta, piedaloties barikādēs, parādīja gribu uzņemties atbildību nosargāt savas zemes neatkarību nākotnei. Veicot izvēli, persona gribot vai negribot ir atbildīga par rezultātu: 135 deputāti ar pateikto “jā” vārdu, un ikviens, kas atbalstīja neatkarības ideju, ir atbildīgs, ka šodien sevi dēvēju par Latvijas Republikas pilsoni.

Atbildība atspoguļota arī Satversmē, kas nosaka ne tikai valsts iekārtu un pārvaldes institūciju organizāciju, bet arī pilsoņu tiesības. Tā ir likumīga brīvība rīkoties, tāpat kā atbildība ir izvēle. Tādējādi uzskatu, ka konstitūcijā līdz ar tiesībām ir definēta arī pilsoņa atbildība (izvēle rīkoties). Piemērs ir Satversmes 100.pants¹, kas vēsta par vārda brīvību. Bērnam jau kopš mazotnes māca, ka jāatbild par saviem vārdiem, tie apliecina atbildību - vēstīt, ietekmēt, sāpināt. Arī likums nosaka: cilvēks, piemēram, paužot naida runu, var tikt saukts pie kriminālatbildības. Tātad vārda brīvība ir ne tikai tiesības, bet arī atbildība.

Vecāki mani ir audzinājuši, ka mācīties ir mans pienākums, arī Satversme vēsta, ka ikvienam ir tiesības uz izglītību.² Vārds “izglītība” man nenozīmē augstākās matemātikas vai molekulārfizikas zināšanas, bet gan notikumu un cēloņsakarību izpratni. To nodrošina vēstures zināšanas, kas māca par pagātnes notikumiem, par tagadnes procesu cēloņiem, par piederību un, protams, par kļūdām, lai tās netiktu atkārtotas. Līdzīgi ir teicis Dž. Santajana: “Tie, kas aizmirst vēsturi, ir lemti to atkārtot.”³ Zināšanas ir nepieciešamas, lai pieņemtu gudrus lēmumus, izvēlētos, līdz ar to uzņemtos atbildību.

“Brīvība ir liela atbildība nākamo un iepriekšējo paaudžu priekšā.”⁴ (D. Īvāns) Vērojot Krievijas agresiju Ukrainā, aizvien vairāk novērtēju lēmumus, piemēram, iestāšanos NATO un ES, kuri pieņemti ar nolūku, lai sniegtu drošību un sargātu Latvijas brīvību. Šis ir brīdis, kad pagātnes notikumu izpratnei un vārda brīvībai ir ievērojama nozīme - izrādīt nosodījumu Krievijas agresijai, atbalstīt sankcijas, lai līdzīgi notikumi kā Krimas okupācija 2014.gadā neatkārtotos. Iepriekšējās paaudzes pieņēma izšķirošus lēmumus Latvijas kā neatkarīgas valsts nākotnei, tagad ir pienācis laiks arī manai paaudzei uzņemties atbildību.

¹ Latvijas Republikas Satversme, 100. pants. (Skatīts 01.12.2022.) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/57980#p100>

² Latvijas Republikas Satversme, 112. pants. (Skatīts 28.11.2022.) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/57980#p112>

³ Santayana G. The Life of Reason: Reason in Common Sense. MIT Press: 1905. 172.lpp. (Skatīts 01.12.2022.) Pieejams: <https://santayana.iupui.edu/wp-content/uploads/2019/01/Common-Sense-ebook.pdf>

⁴ Īvāns D. TV3 ziņas “Īvāns: Brīvība ir liela atbildība nākošo un iepriekšējo paaudžu priekšā”. (Skatīts 18.11.2022.) Pieejams: <https://lv100.lv/galerijas/050520-ivans-briviba-ir-liela-atbildiba-nakoso-un-ieprieksejo-paaudzu-prieksa/>

Izmantotie Informācijas avoti:

1. Latvijas Republikas Satversme, 100. pants. (Skatīts 01.12.2022.) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/57980#p100>
2. Latvijas Republikas Satversme, 112. pants. (Skatīts 01.12.2022.) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/57980#p112>
3. Īvāns D. TV3 ziņas “Īvāns: Brīvība ir liela atbildība nākošo un iepriekšējo paaudžu priekšā”. (Skatīts 01.12.2022.) Pieejams: <https://lv100.lv/galerijas/050520-ivans-briviba-ir-liela-atbildiba-nakoso-un-ieprieksejo-paaudzu-prieksa/>
4. Santayana G. The Life of Reason: Reason in Common Sense. MIT Press: 1905. 172.lpp. (Skatīts 01.12.2022.) Pieejams: <https://santayana.iupui.edu/wp-content/uploads/2019/01/Common-Sense-ebook.pdf>